

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De adiuratione Dei,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

ligi secundum præsentem iustitiam, argumento est illud apud Ieremiam capite 18. Repente loquar aduersum gentem, & aduersum regnum vt eradicem, & disperdam, & destruum illud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam, super malo quod cogitavi vt facerem illi. Sic igitur, inquit Caeteranus, qui iurat iustam punitionem, si postea parcat veniam petenti, non committit periurium: quia illa præfens iustitia secundum quam iurauit, ideo cessauit, quod per poenitentiam abolutum sit demeritum puniendum exigente iustitia.

Tertius casus est: quando poena comminata cessauerit rationem habere medicinæ: siue respectu personæ puniendæ siue respectu boni communis: quia consequenter cessauit rationem habere boni prosequendi, non minus quam potio amara, nullam omnino vim habens medicam. De quo casu relictum est prudenti iudicio statuere ex concurrentibus circumstantijs. Sic pater qui iurauit se excepturum verberibus filium, ob iniuriã affectam sororem, excusatur à periurio si illud præstare omittat, aduertens quod inde filius non fiet melior; nec pax domestica, fed potius perturbatio maior exorietur. Ratio autem cur in talibus casibus cesset obligatio, est, quod intentio vtentis iuramento comminatorio non fit iurandi absolute, fed subintellecta conditione: nisi comperero contrarium magis expedire. Namq; iuramentũ, sicut non est vinculum iniquitatis: ita nec impeditium est boni melioris.

De iuramento iudiciali.

SECTIO POSTERIOR.

100. **I**uramentum iudiciale dicitur, quod Iudicis, Superiorisve auctoritate exigitur, aut præstatur in iudicio: distinguiturque in liberum, & necessarium: Illud est, quod in iudicio pars defert parti: voluntariumque ideo vocatur, quod vt plurimum recusari possit, nec ad illud præstandum obliget Iudex, coram quo, aut cuius consensu & approbatione exigitur in iudicio. Hoc vero est, quod in iudicio Iudex tenetur deferre: & is cui defertur, nequit ipsum absque iusta causa recusare: indeque dictum est necessarium: quod vnus ad ipsum exigendum, & alter ad ipsam præstandum necessitetur.

101. De quo agens Hostiensis in summa, tit. de assertorio iuramento, §. Quot sunt species: iudicat triplex esse (vnde intelligitur tres dari casus, in quibus Iudex tenetur deferre iuramentum, & is cui defertur, tenetur illud præstare) vnum dicitur probatorium: estq; illud, quod ad veritatem elicendam Iudex debet de testi, & testis præstare tenetur. Alterum dicitur definitiuum: & est, quod propter inopiam probationum, deferendum est ad finiendam litem, iuxta legem vltimam. ff. De in litem iurando. Tertium vocatur purgatiuũ, & iuramentum calumniæ, tanquam institutum ad purgandam suspicionem calumniæ. Est enim illud quod iuxta cap. 1. & penult. De iuramento calumniæ, in iudicio cuiusq; partis principales personæ, puta actor, & reus, tenentur præstare ad purgandum se de calumnia, seu ad fidem faciendam, quod in tota causa non agent calumniöse.

102. Quinq; sunt autem de quibus fidem facit is qui tale iuramentum præstat. 1. est, se credere, quod habeat iustam causam, 2. quod interrogatus non negabit id, quod verum esse credit. 3. quod non vtetur scienter falsa probatione. 4. quod dilationem non petet in fraudem. 5. quod nõ dedit nec promissit, nec dabit nec promittet pro ea lite, nisi personis ijs quibus dare lege permittitur. Eorum tria prima ad assertoriũ, & duo reliqua ad iuramentũ promissorium pertinent. Vtraq; his versibus explicata habet glossa ad citatum cap. 1. verbo Calumniæ iuramentum.

*Illud iuretur, quod sibi sibi iusta videtur,
Et si quaeretur verum, non inficietur,
Nil promittetur, nec falsa probatio detur,
Vt lis tardetur, dilatio nulla petetur.*

103. Licet autem tale iuramentum regulariter debeat in exordio litis, seu statim post huius contestationem præstari, ex cap. 1. de iuramento calumniæ in 6. quia tamen ex eodem cap. ad

substantiam ordinis iudicarij, & processus validitatem, non pertinet vt tunc fiat: si fuerit tunc ommissum, poterit exigi in quacunque parte litis; & merito, quia talis omisso inuitare potest ad delinquendum.

Quod Episcopi & ceteri de ordine clericali immunes sint ab onere præstandi istiusmodi iuramentum, habetur ex cap. 1. De iuramento calumniæ. Et quod tale iuramentum præstari possit per procuratorem habetur ex eod. tit. cap. 1. §. Quamuis. Ac demum, quod siue actor siue reus recusans iurare de calumnia, statim cadat causa: habetur Extra, eod. tit. in fine.

Circa voluntarium autem iuramentum occurrit mōendum: licet vt plurimum non debeat deferri, & recusari possit delatum: nonnunquam tamen deferri possit, & debeat admitti: vt quando actor semiprone tantum potest probare suam prætensionem: nempe cum probat tantum per collationem literarum missarum, aut per vnum tantum testem, siue insufficienti ratione. Atq; tunc in tribus potissimũ casibus iuramentum defertur eidem actori. Primus est, quando res petita modica est, & actor vir est honestus: quia cum rem semiprobauerit, nec talis ipse appareat qui velit peterare merito præsumitur certus esse de veritate. Secundus est, quando res petita, est valde magna, neq; actor ipse probare potest singula quæ perdidit; ei enim loco probationis iuramentum defertur. Tertius est, quando in re magna apparet temeritas & improbitas in litigando. Nam tunc intelligitur ex circumstantijs, iuramentum cum opus fuerit, deferendum esse potius actori, quam illi: iuxta cap. finale De iureiur. in fine.

Reo vero tunc quoq; iuramentum defertur in tribus casibus. Primus est, quando res de qua litigatur magna est; nec veritatem actor nouit, vel est persona suspecta: puta leuis, quæ præsumatur non iuratura, verum. Secundus casus est, quando reus ipse tam bonæ famæ est, quæ actor: tunc enim consentaneum est in re modica iuramentum ipsi deferri ad defensionem sui potius, quam actori ad accusationem. Tertius est, quando actor deficit in probatione, ifq; tantum habet præsumptionem aduersus reum. Nam ratio dicit non illi, sed huic deferendum esse iuramentum, quo se liberet ab illa suspitione, & ostendat suam innocentiam. Ad quod facit cap. Iuramentum §. finali De iureiurando. Pluribus de his agere iuris perit, non est, tanquam spectantibus ad forum externum. Addenda adhuc viderentur quæ pertinent ad iuramentum prout apponitur contractibus ad eorum confirmationem: sed commodius ea tradentur in sequenti lib. 25. cap. 4. sect. 4.

C A P. IX.

De adiuratione Dei.

S V M M A R I V M.

- 105 Quando contingat adiuratio, quodque ea fieri possit duobus modis.
- 106 Quod quedam sit licita, & quedam illicita.
- 107 Qua persona adiurari possint, & de quibus, & cum quibus circumstantijs.
- 108 Propositiones aliquot quibus declaratur quando licita sit, vel illicita adiuratio.
- 109 Non licet adiurare demonem amice petendo, nec item vlla alia ratione societatem ineundo cum ipso.
- 110 Nulla ite ratione licet demonem adiurare vt open nobis ferat.
- 111 Quando & quomodo licitum esse possit aliquid à demone petere, quodque ipsum exorcizare non sit licitum omnibus.
- 112 Qua ratione licitum sit adiurare creaturas irracionales.
- 113 Propter quid, & quomodo fieri debeat adiuratio, vt censetur licita.
- 114 Quando illicita adiuratio peccatum sit mortale.
- 115 Casus in quibus ex parte mali illicita est mortaliter.

TRactationi de iuramento & periurio per modum cuiusdam appendicis adiungitur tractatio de adiuratione,

REGINAL
PRAXIS
MRS P
EV

obaffinitatem quam hæc habet cum illis, nomine ipso adiurationis indicatam. Argunt autem de eadem adiuratione D. Thomas 2. 2. quæst. 90. & cum eo interpretes ipsius ibidem, & Sotus in lib. 8. de iust. & iure qu. D. Anton. part. tit. 10. cap. 8. Summularij in verbo Adiuratio. Suarez in tract. de religione li. 4. & Thom. Sanchez in opere Morali libr. 2. cap. 42.

105. Contingit vero adiuratio, quando quis personam aliquam ad aliquid præstandum conatur inducere per inuocationem seu interpositionem nominis Dei, aut alicuius rei sacræ. Quod fieri potest duobus modis: vno per obsecrationem vel deprecationem: vt cum D. Paulus ad Rom. 1. dixit, Obsecro vos per misericordiam Dei, &c.] altero per coactionem & compulsionem: vt cum Caiphas Matth. 26. dixit Christo, Adiuro te per Deum viuam, vt dicas si tu es Christus.] Inter quos modos duplex differentia cernitur. Altera, quod prior vlturpari possit erga omnes tam superiores quam inferiores, & æquales; & posterior tantum erga inferiores. Altera quod prior non habeat vim obligandi, & ideo non habeat certum effectum: posterior vero habeat, quia inferior tenetur Superiori adiuranti obedire, sicut & præcipienti.

Diuisio adiurationis.

SECTIO I.

106. **I**am quædam est adiuratio licita, & quædam illicita: licita censetur, quæ bonum habet obiectum; tam remotum, quod est persona quæ adiuratur: quam proximum, quod est id de quo illa adiuratur, simulque habet conditiones seu circumstantias debitas: quæ sunt 1. fieri cum reuerentia, 2. fieri bono fine, 3. non fieri nisi ex poscente necessitate, vel magna utilitate. Illicita vero, quæ caret obiecto bono, siue proximo, siue remoto: vel aliqua circumstantia debita.

107. **A**duerte vero, quod latius Suarez tractat in citato lib. 2. cap. 2. personam quæ adiuratur esse posse: primo Deum: non tamen adiuratione facta per modum imperij, sed per modum obsecrationis: quia in nostris orationibus ipsum obsecramus, vt ob amorem & merita Christi, aut alicuius Sancti, nos exaudiat. Secundo, posse sanctos Angelos, alioque Beatos: non tamen cum imperio, sed cum honore & reuerentia: precando ipsos vt intercessores nostri sint apud Deum, ad obtinendum ab eo quod optamus. Tertio, posse homines adhuc viatores; nonnunquam deprecando, & nonnunquam imperando & quasi cogendo, iuxta post dicenda. Posse denique dæmonem, prout constat ex antiquissimo exorcismo- rum vsu in Ecclesia.

Illud autem de quo fit adiuratio, debet esse actio vel commissio de se bona: quia esset alioqui inductio ad malum; & per consequens mala. Debitæ vero circumstantiæ, quæ adesse oportet, sunt: tum causationabilis, tum finis honestus, tum decorum personarum; quod retineri censetur si respectu earum debitus modus seruetur: vt fiet; respectu quidem eius quæ adiuratur, si id faciat secundum propositiones deinceps tradendas: respectu vero eius per quem fit adiuratio; seu quæ interponitur, vt auctoritatem, fauorem, ac vim det inductioni quæ alter inducatur ad agendum vel omittendum quod optatur: si talis interpositio, conditioni ipsius fit proportionata.

Propositiones quibus declaratur quando adiuratio sit vel non sit licita.

SECTIO II.

108. **P**rima est: licere cuius homini quemuis hominem adiurare deprecando. Hæc est D. Thomæ in cit. quæst. 90. art. 1. Et probatur: quia de se honestum est vt reuerentiâ diuinâ ad homines permouendos ad bonum.

Secunda est, Licere etiam Deum adiurare deprecando. Hanc ibidem D. Thomas probat per illud quod ante citatum est ex cap. 12. Epistolæ ad Rom. Cui accedit conclusio omnium orationum Ecclesiæ, in qua Deum obsecramus per Christum. Itemque vsus adiurandi per Abrahamum aliosque iustos, in veteri Testamento.

Tertia est, Adiurare compellendo ac cogendo, licere tantum Superioribus, & in ijs in quibus superiores sunt.

Nam id requirit auctoritatem præcipiendi: quam inique sibi vsurpat qui Superior non est. Sicque illicita fuisse, ex D. Thomæ loc. cit. in solutione secundæ argumenti, censenda est antememorata adiuratio Christi per Caipham: licita vero fuisse: tum illa qua Abrahamus adiurauit seruum Genes. capite 24. in initio, & Iacob filium suum Ioseph Genes. 47. in fine.

Quarta est, Non esse licitum ita Dæmones adiurare, vt velimus eos impellere ad opus aliquod faciendum honoris diuini causa. Ratio est: quia talis adiuratio esset vana: vt potest de eo quod moraliter est impossibile: cum Dæmones tanta voluntas peruersitate obstinati sint: vt quidquid agunt, præsertim respectu hominum, quibus saluati inuident, proficiscantur ex odio, quo in Deum si iurant.

Quinta est, Licitum esse in Dei nomine Dæmones adiurare; non quidem rogando, aut amice petendo, sed imperando, obiurgando, ac tanquam hostes compellendo, arcendo, vt ne spiritualiter aut corporaliter hominibus noceant. Præbatur: quia data est Ecclesiæ potestas spiritualis à Christo adiurandi Dæmones; nõ ad obtinendum aliquid ab eo: sed ad eum expellendum ac fugandum iuxta illud Marci vlt. Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo Dæmoniaci erunt:] & illud Lucæ 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & omnem virtutem inimicæ.] Sicque Ecclesia ipsa suam potestatem interpretata est: exorcismos suos nõ aliter dirigens ad Dæmonem, quam imperando, obiurgando, vrgendo ad discessum. Vltra eam vero potestatem diuinitus concessam, non dari aliam tanquam naturalem, patet per illud in cap. 41. libri Iob. Non est potestas super terram quæ comparet ei: qui factus est, vt nullum timeret.]

Sexta propositio est, Nulla ratione licitum esse adiurare Dæmones, ineundo cum illis societatem aut pactum. Hæc patet per illud prioris ad Corinth. cap. 1. Nolo vos socios fieri Dæmonum.] Et confirmatur: tum quia violatur in eo fides Deo data in baptismo, de abrenunciando Diabolo & operibus eius atque adeo de militando contra eundem tanquam Dei hostem: tum quia illud omne quod Dæmon sponte in nos confert, proficiscitur ex hostilitate in Deum, ac in nos animo. Igitur cum dæmone societatem vel pactum inire, est contra charitatem, quæ debemus ad Dei gloriam amare nos ipsos: cum inde hosti infestissimo deus commoditatem, nobis grauius nocendi; qui non nouit prodesset, nisi vt grauius noceat.

Septima est, Non licere (etiam citra pactum vllum, vel societatem) neque cogendo, neque deprecando adiurare Dæmonem vt opem nobis ferat in quocunque genere officij. Hæc est D. Thomæ in fine citatæ quæst. 90. habens quidem aliquam difficultatem, sed quæ illius veritatem minime labefactat, vt Greg. à Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 8. puncto 2. bene ostendit, tum solutione rationum contrariarum, tum confirmatione, tam sacræ Scripturæ & Patrum auctoritate, quam validis rationibus; quarum vnam ne prolixiores simus, insinuatam ab Origen. homil. 16. in Numeros attingisse sufficiat; quæ talis est. Postquam omnia alia ordinaria media tentata sunt: ad aliquid obtinendum; aut tunc secundum Deum expedit obtinere id quod desideratur, aut non expedit. Si expedit sine dubio Deus ipse paratus est per se, aut per sanctos Angelos nobis illud conferre: si confidenter, & pie, humiliterque id petamus iuxta ipsius expressam promissionem Matth. 6. Itaque si tunc Deo neglecto, ad Dæmones ipsius ac nostros hostes confugiamus, magna ignominia creatorem afficiemus, petendo id ab hoste, quod ipse multo melius & facilius potest & vult concedere: non quidem ministerio dæmonum, quorum tutela non committit nos: sed sanctorum potius Angelorum quorum custodia traditi fuimus. Si vero non expedit id obtinere, sane repugnaremus paternæ providentiæ eiusdem creatoris, talia quæ opera dæmonum procurantes; quasi ij velint melius quam ille, & Angeli sancti, nobis esse consulam.

Auerte autem ex eodem Gregorio in responsione ad secundum argumentum secundi dubij: dæmone sponte occurrente, non esse illicitum adiurare ipsum, vt aliquid præstet (quando ad ipsum repellendum, arcendumque ab

homi-

hominibus id pertinet) pro maiore ignominia ipsius, & peculiari gloria Dei, aut Dominum utilitate. Sic enim quidam Sancti leguntur compulisse Dæmones ad infringenda sua simulachra. Idem citatis D. Thoma ac D. Antonino Suarez habet in memorato capite 2. numero 9. bene monens quidquid in hoc genere factum est à sanctis, non rogando sed imperando factum esse, ad Dæmonis expulsionem, cum ipsius confusione, & fructu fidelium, ac maiore Dei gloria.

Aduerte etiam, quod idem Suarez habet in sequenti numero 10. licitam Dæmonis adiurationem solemnem, ac quæ fieri consuevit secundum formam quandam ab Ecclesia institutam, præscriptamque, pertinere tantum ad Ecclesiæ ministros, specialiter ad id deputatos: per collationem scilicet ordinis exorcistatus; quæ ex Christi institutione confertur legitima potestas ad tale ministerium exercendum. Sine qua potestate, conari exterioribus adiurationibus Dæmonem fugare (nisi id fiat speciali Spiritus sancti instinctu, ut olim in primitiua Ecclesia factum esse putandum est) temeritas est: quia tentatur id, quod nequit viribus naturalibus fieri: cum nulla detur potestas hominis in dæmonem, præter Ecclesiæ relictam à Christo, aut quam Deus alicui concesserit, extraordinario privilegio. Quod sic accipere, ut tamen nihil obstat, quin fideles in fide fortes, priuatim possint ipsos tentari resistere; iuxta D. Petri monitum in 1. Epist. cap. 5. eique suam nequitiam exprobrando, imperare in virtute nominis & Crucis Christi, ut recedat, cessetque eos infestare.

112. Octaua propositio est, Non esse ita licitum adiurare creaturas irrationales, ut cum eis agi possit, ac si ex moueant se, & efficiant ex se, id quod est nobis aduersum: sed agi tantum cum eis quæ ab alio mouentur ad id ipsum efficiendum. Hæc est D. Thomæ in eadem quaestio. 90. art. 3. quem cum Soto libr. 8. De iustitia & iure quaest. 3. art. 3. sequitur Suarez in eodem cap. in fine. Et confirmatur: quia cum tales res nec se moueant, ad id quod à nobis auertere cupimus; nec percipiunt adiurationem, in vanum hæc vsurpatur: quod aduersatur huic secundo præcepto; sicut & iurare in vanum. Itaque proprie loquendo, non ipsæ, prout patet ex cap. Sicut nobis De consecr. dist. 4. sed ipsarum motor adiuratur: etiam si ad ipsas adiuratio aliquo modo dirigatur; eo quod in eis sit operatio nociua, quam conamus per adiurationem à nobis amoliri.

Cæterum ut à Deo mouentur, adiurandæ sunt deprecando ipsum, ne eis vitatur ad nostram perniciem; sed potius ad bonum nostrum. Sic enim ipsum precamur per Christum Dominum nostrum, ut auertat inclementiam aeris & nubium, ac nocuum animalium: & in benedictione aquæ ipsa ac sal exorcizantur, secundo similiter ipsum, ut virtutis eis peculiarem tribuat ad aliquos effectus, nominatimque ad fugandos dæmones. Ut vero eadem res mouentur à Dæmone, si ad hunc adiuratio directe dirigatur, fieri debet per imperium, ut ante dictum est, quo arceatur cum quadam auctoritate: ne per tales res noceat fidelibus. Sin dirigatur ad Deum, fieri debet suis ad eum precibus, ut opere Dæmonis dissoluatur ac impediatur, imperetque; ut is à talibus rebus recedat, nec per eas nobis noceat.

Cauendum est autem, ne tali rerum nocentium adiurationi, superstitiosa ac vana aliqua admisceantur: ut, ex Soto loco cit. fit ab illis qui instituunt accusatorem & patronum ac procuratorem: tanquam si litem cum locustis aut alijs eiusmodi habeant, quod est vanum; siue talis tractatio ad res ipsas irrationales dirigatur, cum nihil eorum, præcipiant: siue dirigatur ad Dæmones à quibus illæ mouentur: quia nihil attinet eos vel defendere vel accusare, quos agere maligne, odium Dei & hominum quo flagrant, satis aperte ostendit.

113. Nona propositio est, Adiurationem perfectam, & quantum ad Dei cultum, propria est virtutis religionis, licite fieri posse tantum propter Deum: siue obsecrando, siue imperando fiat. Ratio est: quia sicut iuramentum, eiusdem virtutis proprium, debet cum inuocatione Dei, infallibilis veritatis, fieri, ut vim habeat veritatem reddendi certam: ita etiam adiuratio prædicta, ut efficax sit, interponi debet auctoritas Dei, qui solus illam habet summam & coniunctam cum potesta-

te quæ requiritur ad præbendam vim, & efficaciam petitioni, cui eam adiuratio admisceatur.

Fieri vero potest talis interpositio, tum expresse, ut ordinarie fit, cum petimus per ipsius misericordiam; & interdum, quando per semetipsum: ut petijt Daniel in cap. 9. inquit, Ne moreris propter factum ipsum Deus meus] tum etiam implicite, ut quoties adiuratur Deus per creaturam aliquam, prout ea includit aliquam singularem participationem diuinæ bonitatis. De qua re late Suarez in tractat. 5. de Religionem libro 4. capite. 3. Nobis sufficere potest quod id satis patet ex vsu sacre Scripturæ, Exodi 32. cum Moyses orauit dicens, Recordare, Abraham Isaac & Israel seruorum tuorum. Itemque ex vsu Ecclesiæ orantis per Christi opera in ipsius humanitate, aut per eam gesta: quæ de se sunt res creatæ: item per merita Sanctorum, & prærogatiuas ipsis concessas.

Postrema propositio est, Ad licitam admirationem requiri, ut fiat debito modo, ad quem pertinet maxime discretio, qua caueatur ne ipsa temere fiat data quacunque occasione, & absque vlla necessitate, vel utilitate. Quæ ratio ne in vanum ea fieret, contra hoc præceptum. Itemque obseruetur decorum personarum; neque is qui tantum est capax imperij, adiretur prece: neque is qui tantum capax est precis, adiretur imperio: aliter enim facere, est aperte contra rectum rationis dictamen.

Quando adiuratio illicita, peccatum sit mortale.

SECTIO III.

DE hac re Syluester agit in verbo Adiuratio, quæst. vltima, & post eum Suarez in memorato lib. 4. c. 4. Tenendum est autem, quod cum adiuratio illicita esse possit, vel ex parte materiæ, seu rei in quam dirigatur caditque adiuratio, vel ex parte eius propter quem, seu cuius interposita auctoritate, fit adiuratio, vel demum ex parte modi adiurandi. Ex parte quidem materiæ si hæc sit peccatum mortale, adiurationem esse illicitam mortaliter, transgressione huius secundi præcepti in re graui. Nam per eiusmodi adiurationem nomen Dei assumitur in eam, quod idem præceptum prohibet. Quod si materia sit tantum venialis, excusatio erit à mortali ex illius leuitate, sicut esse in iuramento promissorio docuimus in præced. cap. 7. sect. 3. Nec obstat quod in re etiam leuissima, inuocatio Dei in testem falsitatis, sit mortalis: quia nulla talis locum habet in adiuratione, in qua interponitur tantum Dei inuocatio, ex qua vim & efficaciam obtineant petitio, vel imperium eum quibus fit adiuratio. Quæ interpositio in materia veniali, irreligiosa est quidem & contra Dei reuerentiam: non tamen talis quæ amicitiam extinguat, excusante leuitate materiæ; ut passim solet in alijs peccatis. Ad quæ faciunt quæ Suarez habet in eodem cap. 4. numer. 7. & 8.

Ex parte vero eius propter quem fit adiuratio (loquimur de ea quæ spectant ad istud secundum præceptum, actus est religionis) ea mortaliter illicita censetur, quando fit propter alium quam verum Deum in se, aut in Sanctis suis. Ratio patet: quia est actus idololatriæ, Deo iuriurossimus: ut pote quo tribuitur alteri quod proprium est illi, tanquam supremo omnium Domino vnico.

Ex parte denique modi, adiuratio illicita est mortaliter. Primo, quando superiores aut æquales adiurantur per modum coactionis: quia id fit vsurpando sibi in alterum potestatem contra iustitiam, in quo contra charitatem notabiliter leditur; nisi forte id sic fiat ad explorandum illius animum; vel ipsum in re leui desipiendum per iocum: tunc enim ex leuitate materiæ censetur peccatum solummodo veniale: ut Suarez in citato numero 7. tangit. Secundo, cum dæmones adiurantur per modum deprecationis seu petitionis beneuolæ. Id enim est amicitiam iungere cum eis, seque disponere ad ineundum fœdus cum eis: quod notabiliter iniuriosum est Deo: ex quo tanquam Domino munificentissimo, ac Patre amantissimo toti pendere debemus. Et certe amicitia Dei repugnat, & ideo peccatum est mortale, amicitiam ac fœdus inire cum hoste ipsius perpetuo, ac incorrigibili. Tertio, cum Dæmones per modum

coactionis adiurantur & discatur aliquid ab eis, vel aliquid obsequij accipiatur. Ratio est: quod talis recursus ad Dæmonem (tanquam fornicatio quadam, qua Deo relicto, dæmoni ipsi adheretur) maxime diuinæ maiestati displiceat, & ab ea puniatur grauissime: prout satis indicant verba illa Numerorum 20. Anima quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.] Exemplum habetur in initio libr. 4. Reg. de Ocholia, qui ægrotrans misit ad Consulendum Beelzebub Deum Accaron.

Si quæras quid sentiendum sit de ijs qui ab obsessis à Diabolo curiosa inquirunt: quæ nec ad Dei gloriam, nec ad proximorum utilitatem, & ædificationem faciunt. Respondendum est, prout Syluester inlinuat in fine citatæ questionis vltimæ. non peccare mortaliter, si inquirant cogendo: dummodo non ea mente, vt aliquid obsequij inde consequantur: sed tantum ex curiositate, lenitateve animi, vt videatur quid Diabolus dicat. Ratio vero est, quia in eo non adheretur Dæmoni, deserto Deo; sed solum nomen huius irruenter sumitur in re leui, quod tantum est veniale, vt iam diximus in præcedentibus.

TRACTATUS II.

De laude Dei.

116.

Aus Dei est manifestatio excellentiæ ipsius: qua fieri potest tum mente, & corde tantum, diciturque interior: tum verbo, seu voce, nutu, vel gestu, aliove signo externo tantum; & dicitur exterior: tum demum utroque modo & dicitur interior simul & exterior. Atque vnaquæque earum potest vtrique tripliciter: primo per modum enunciantis, quando scilicet aliquid bonum affirmatur de Deo: vt Psalm. 47. Magnus Dominus, & laudabilis nimis. &c.] vel malum negatur: vt Num. 23. Non est Deus quasi homo vt mentiatur.] Secundo, per modum inuitantis, & deprecantis vt Psalm. 100. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in via immaculata: quando venies ad nos.] Tertio, per modum admirantis, vt Psalm. 72. Quam bonus Israel Deus ijs qui recto sunt corde.]

Duo vero sunt quæ ad ipsam Dei laudem spectantia, peculiariter hic occurrunt à nobis consideranda, tanquam ga in quibus deficiendo, violatur secundum Decalogi præceptum in quo versamur: assumendo nomen Dei in vanum, hoc nomine: quod cultus verbis, aut æquipolentibus signis externis Deo exhibendus, exhibeatur indebite. Illa autem sunt prædicatio verbi Dei, & recitatio horarum canonicarum: in quibus proinde immorabimur quantum sufficiet ad iudicium de peccatis nobis propositum. Addemus & spectantia ad blasphemiam, ipsi Dei laudi, ex diametro oppositam.

CAP. X.

De prædicatione verbi Dei, tanquam laude quadam, manifestatione ve excellentiæ ipsius publicâ.

SVMMARIVM.

- 117 Prædicationis verbi Dei dignitas maxima.
118 Prædicatio verbi Dei incumbit ex officio tam Papæ, quam cæteris Episcopis.
119 Quibus alijs idem ex officio incumbat.
120 Quibus licentiam prædicationis dare possit Episcopus, & quibus solus Papa.
121 Laico interdictionem est munus prædicandi, sic tamen vt in eo, vir capax sit dispensationis, non rem scilicet.
122 Quatenus liberam sit Episcopo extra suam diocesim & Parochiam extra suam Parochiam prædicare verbum Dei.
123 Statutum Concilij Tridentini de cæteris prohibendis, ne libere prædicent.
124 Dona naturalia in prædicatore verbi Dei requisita, non qui-

dem necessario: sed vt prædicatio gratior esse possit.

- 125 Duo alia requisita, arte & labore acquisita.
126 Alia præterea diuinitus infusa, quæ ex parte ipsius prædicatoris requiruntur.
127 Requisita in prædicatione ex parte materiæ.
128 Requisita ad solennitatem prædicationis verbi Dei.
129 Quis vsus mundana scientia possit esse in prædicatione verbi Dei.
130 Peccata prædicantis sine debita autoritate: aut in statu peccati mortalis, aut mendacia, vel inuitia, & vana.
131 Alia prædicantis querendo seipsum non Deum: aut narrantis fabulas, vel facticias: aut detrahentis Prælati Ecclesiæ aut Sacerdotibus, aut dissidentis solutionem decimarum: aut demum non seruantis quæ tenentur ex decreto Concilij Tridentini.
132 Peccata quæ solent se committere, qui auditores sunt prædicationum verbi Dei.
133 Requisita ad audiendam fructuose verbi Dei prædicationem.

Quod verbi Dei summa sit dignitas, colligitur tum ex eo quod Christus Dominus ad illius exercitium expectat annuum trigessimus; in quo ante illam inceptam Baptizatus esse à Ioanne ex capite D. Lucæ: tum ex eo, quod Apostoli alia munera committentes Discipulis alijs, munus prædicandi verbi Dei sibi referuarunt ex Actis capit. sexto; tum demum ex eo, quod illa habeat præstantissimum obiectum nempe verbum Dei, quod sancti homines locuti sunt in spiritali Spiritu sancto, 2. Petri cap. 1. in fine. Dicemus autem primo quibus ea competat. Secundo, quæ ad eam requirantur. Tertio, quæ peccata frequentius in ea contingant.

De ijs quibus comperit munus prædicandi verbum Dei.

SECTIO I.

EX officio prædicare competit principaliter Summo Pontifici argumento capit. In memoriam distinct. 19. & homiliarum quæ extant Summorum Pontificum, vt D. Leonis & D. Greg. Magni: itemque cæteris Episcopis: quorum istud esse munus præcipuum habet Concilium Trident. sess. 5. cap. 2. addens hæc verba: Statuit & decreuit omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos, teneri per seipso, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum IESU CHRISTI Euangelium. Quod quidem in antiqua Ecclesia fuisse diligenter seruatum, satis patet ex eo, quod scripta Sanctorum Patrum, quæ ad nos peruenierunt, maxima ex parte sint Episcoporum.

Impedimentum autem prædicandi habentes, ex eodem Concilio ibidem consequenter, & ex Concilio Lateranensi sub Innocentio 3. (quod refertur in cap. Inter cætera, De officio ordinarij) tenentur viros idoneos assumere, ad ipsius prædicationis officium salubriter exequendum: quique id implere contempserit (addit vt in q; Concilium) dillicite subiaceat vitioni, tanquam fodiens scilicet foueam in quam cadat.

De Prælati inferioribus Episcopo, atque alijs habentibus curam animarum, idem habetur adhuc consequenter in Concilio Trident. nempe teneri per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis & festis solemnibus, prebebe sibi commissas pro sua & earum capacitate, pacifice salutaribus verbis: docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem: annunciandoq; eis cum breuitate & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare & virtutes quas sectari oporteat, vt penam æternam euadere & cælestem gloriam consequi valeant. Id si quis præstare neglexerit, Episcopo committitur grauiter puniendus. Legendus est textus eiusdem Concilij.

Accum id ita sit, hoc ipso, quod alicui commissæ est animarum cura, ipse ad prædicandum Dei verbum censetur missus, constitutusque iure ordinario: alias vero, nequaquam: vt patet ex decreto Concilij Lateranensis, quod refertur de hæreticis capit. Excommunicamus 1. §. Qua vero:

nisi id